
تاریخ فلسفه راتلج

جلد یکم
از آغاز تا افلاطون
ویراستار: سی. سی. تابلور
ترجمه‌ی حسن مرتضوی

www.ketab.ir

سرشناسه: نیلور، کریستوفر چارلز ویسن، - ۱۹۳۶

Christopher Charles Whiston

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ فلسفه‌ی راتلج: از آغاز تا افلاطون / [کریستوفر

چارلز ویسن تیلور] حسن مرتضوی

مشخصات نشر: تهران: نشر چشمه، ۱۳۸۸

مشخصات ظاهری: ۷۷۷ ص.

شابک: 978-964-362-800-0

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: From the Beginning to Plato, c 1997

یادداشت: کتابنامه

موضوع: سقراط، ۳۹۹ - ۳۶۹ ق. م.

موضوع: افلاطون، ۴۲۷ - ۳۴۷ ق. م.

موضوع: فلسفه‌ی قدیم

موضوع: فیلسوفان پیش از سقراط

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۲۹ت ۸۳۱۷

رده‌بندی دی‌یو: ۱۸۳ / ۲

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۱۹۹۴۸۵۹

رده‌بندی نشر چشمه: فلسفه

تاریخ فلسفه‌ی راتلج

جلد یکم

از آغاز تا افلاطون

مجموعه نویسندگان

ترجمه‌ی حسن مرتضوی

لیتوگرافی: هماگرافیک

چاپ: صاحب کوثر

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

چاپ اول: بهار ۱۳۹۰، تهران

۱۶۰۰۰ تومان

ناظر فنی چاپ: یوسف امیرکیان

info@cheshmeh.ir

www.cheshmeh.ir

حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص نشر چشمه است.

شابک: ۰ - ۸۰۰ - ۳۶۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

دفتر مرکزی و فروش نشر چشمه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ابوریحان بیرونی، خیابان وحید نظری، شماره‌ی ۳۵

تلفن: ۶۶۴۹۲۵۲۴، دورنگار: ۶۶۴۶۱۴۵۵

فروشگاه نشر چشمه: تهران، خیابان کریم‌خان زند، نبش میرزای شیرازی، شماره‌ی ۱۰۷، تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶

فهرست

۷	توضیحی درباره‌ی جلد یکم
۹	پیش‌گفتار ویراستاران اصلی
۱۳	یادداشت‌هایی درباره‌ی نویسندگان
۱۷	گاه‌شماری / س. س. و. تایلور - رابین اُزیرن
۳۱	مقدمه / س. س. و. تایلور
۴۳	پولیس و فرهنگ آن / رابین اُزیرن
۱۰۵	ایونی‌ها / مالکوم شوفیلد
۱۷۱	هراکلیت / کاترین اُزیرن
۲۳۵	فیثاغورثی‌ها و التایی‌ها / ادوارد هوسی
۳۰۷	امپدوکلس / م. ر. رایت
۳۶۱	آناکساگوراس و اتم‌باورها / س. س. و. تایلور
۴۱۹	سوفسطایی‌ها / ج. ب. کرفرد
	حساب، هندسه و علم اصوات موسیقی در یونان:
۴۶۱	از طالس تا افلاطون / یان مولر
۵۳۹	سقراط و آغازگاه‌های فلسفه‌ی اخلاق / هوگ ج. بنسون

۵۹۱	افلاطون: متافیزیک و شناخت‌شناسی / رابرت هایتامان
۶۴۹	افلاطون: اخلاقیات و سیاست / آ. و. پرایس
۷۰۱	افلاطون: زیبایی‌شناسی و روان‌شناسی / کریستوفر روه
۷۴۷	واژه‌نامه
۷۶۱	فهرست منابع
۷۶۷	نمایه

توضیحی درباره‌ی جلد یکم

جلد اول تاریخ فلسفه و تاریخ یکی از مهم‌ترین دوره‌های اندیشه‌ی انسان را در برمی‌گیرد. فلسفه در مدت دو سده و نیم از نظروری شبه‌اسطوره‌ای به وضعیتی رسید که طی آن بسیاری از بنیادی‌ترین پرسش‌ها درباره‌ی گیتی، ذهن و رفتار انسانی با دقت پیگیری شد و برخی از ماندگارترین شاهکارهای اندیشه‌ی غربی به رشته‌ی تحریر درآمد.

در مقالات مجلد حاضر رهیافت‌ها و اندیشه‌ورزان بنیادی فلسفه‌ی یونانی به ترتیب زمانی ارائه خواهد شد. هر مقاله را صاحب‌نظری معروف در حوزه‌ای ویژه نوشته و در آن حجم عظیمی از آثار کیفی چند دهه‌ی گذشته درباره‌ی فلسفه‌ی افلاطونی و پیشاافلاطونی در نظر گرفته شده است. تمامی این مقالات به نحو قابل فهمی نوشته شده‌اند و نیازهای غیرمتخصصان را بدون از دست دادن دقت علمی برآورده می‌کنند. گستره‌ی عنوان‌ها از اندیشه‌های نظرورانه‌ی اولیه‌ی یونان و شرایط فرهنگی و اجتماعی آن تا سوفسطایی‌ها و سقراط را در برمی‌گیرد و با سه فصل درباره‌ی نقش پایدار افلاطون در تمامی حوزه‌های اصلی فلسفه پایان می‌یابد.

کتاب حاضر که با گاه‌شماری، واژه‌نامه‌ی اصطلاحات فنی و کتاب‌شناسی گسترده‌ای تکمیل شده، راهنمای ارزشمند و جامعی برای آشنایی با آغازگاه‌های فلسفه شمرده می‌شود.

س. س. و. تایلور دانشیار در رشته‌ی فلسفه در دانشگاه آکسفورد و عضو شورای مدیران کورپوس کریستی کالج است. وی مؤلف کتاب *افلاطون و پروتاگوراس* (۱۹۷۶) و یکی از ویراستاران *کارگزاری انسان: مقالات فلسفی به افتخار ج. آ. اورمسون* (۱۹۸۸) است. در حال حاضر وی ویراستار مطالعات فلسفه‌ی باستان آکسفورد است.

پیش‌گفتار ویراستاران اصلی

تاریخ فلسفه، همان‌طور که از نامش برمی‌آید، بیانگر وحدت دو رشته‌ی بسیار متفاوت است که هر کدام قیودهای جدی بر دیگری تحمیل می‌کند. تاریخ فلسفه به‌عنوان تمرینی در تاریخ اندیشه‌ها مستلزم آن است که فرد با «دیدگاهی متکی بر دوران» درک کاملی از این موضوع داشته باشد که متفکران مورد بررسی چگونه به پرسش‌های خویش پاسخ می‌دادند، چارچوب مفهومی‌شان برای بررسی موضوع‌ها، فرضیه‌ها و هدف‌های‌شان، نقاط کور و سهو و خطای‌شان چه بوده است. اما ما به‌عنوان تمرینی در فلسفه، درگیر تکالیفی بیش از توصیف هستیم. در تلاش‌های ما جنبه‌ی انتقادی تعیین‌کننده‌ای وجود دارد: به همان اندازه که در جست‌وجوی بسط یک استدلال هستیم در پی اقصاء نیز هستیم، زیرا این امر به یک اندازه بر مسائلی که ذهن‌مان را اشغال می‌کند و نیز بر تحول اندیشه‌ی فلسفی تأثیر می‌گذارد.

به این ترتیب، تاریخ فلسفه از کارورزش عمل توازن‌بخش ظریفی را می‌طلبد. ما در حالی این نوشته‌ها را می‌خوانیم که از بازنگری تاریخی کاملاً سود می‌بریم. می‌توانیم بگوئیم چرا نقش‌های ناچیز ناچیز باقی ماندند و در کجا نظام‌های بزرگ فروپاشیدند: گاهی در نتیجه‌ی فشارهای درونی، گاهی به دلیل ناکامی در چیرگی بر موانع گذرناپذیر، گاهی به دلیل تغییر چشمگیر فناوری یا

جامعه‌شناختی، و اغلب اوقات به این دلیل که تغییری در سبک یا علایق فکری رخ داده بود. با این‌همه، به دلیل تداوم علاقه‌ی فلسفی‌مان به بسیاری از همین مسائل، نمی‌توانیم مایوسانه به این آثار بنگریم. می‌خواهیم بدانیم چه درس‌هایی را می‌توان از ناکامی‌های بی‌اهمیت یا سترگ فرا گرفت: بیشتر اوقات خواهان کشف مناسبتی معاصر در نظریه‌ای نادیده گرفته‌شده یا بازنگری در این موضوع هستیم که آیا آن «ناکامی سترگ» در حقیقت ناکامی شمرده می‌شد یا جلوتر از زمان خود و شاید حتی جلوتر از مؤلفش رخ داده بود.

بنابراین، خود را شبیه به آن «مترجم افراطی» افسانه‌ای می‌یابیم که فیلسوفان جدید را مجذوب می‌کرد، مترجمی که می‌کوشید اندیشه‌های نویسنده را در چشمان یا چشمان فرهنگی‌اش و در همان حال در چشمان ما درک کند. این وظیفه‌ای است بسی عظیم. بسیاری اوقات در این مسئولیت تاریخی شکست می‌خوریم زیرا علایق فلسفی ما بسیار قدرتمندند، یا آن‌ها را نادیده می‌گیریم چون شیفته‌ی آن‌ها شده‌ایم. اما ماهیت فلسفه به گونه‌ای است که مجبوریم بر هر دو تکنیک مسلط شویم. زیرا یادگیری تاریخ فلسفه فقط به چالش کشیدن زمان گذشته یا درگیری با آن نیست؛ بلکه عنصری است اساسی در فهم ماهیت فلسفه — در فهم این‌که چگونه فلسفه به نحو جدایی‌ناپذیری با تاریخ و علم گره خورده و با این‌همه از آن‌ها جداست.

تاریخ فلسفه‌ی راتلج بررسی زمانمند از تاریخ فلسفه، از آغازگاه‌های آن تا زمان کنونی است. هدف آن بحث عمیق درباره‌ی تمامی پیشرفت‌های عمده‌ی فلسفی است و با این هدف بیشترین فضا به آن دسته از افراد اختصاص داده شده که عموماً از فیلسوفان بزرگ شمرده می‌شوند. اما شخصیت‌های کم‌اهمیت‌تر نیز نادیده گرفته نشده‌اند و امید می‌رود که خواننده بتواند در این ده مجلد تاریخ، دست‌کم به اطلاعات پایه‌ای درباره‌ی هر فیلسوف مهم گذشته و حال دست یابد. اندیشه‌ورزی فلسفی در خلوت و جدا از سایر فعالیت‌های انسانی رخ نمی‌دهد، و تاریخ کنونی می‌کوشد فیلسوفان را در بستر فرهنگی و به‌ویژه علمی

زمانه‌ی خود قرار دهد. در حقیقت، برخی فیلسوفان فلسفه را صرفاً جنبی و تابع علوم طبیعی می‌دانند؛ اما حتی اگر این دیدگاه را رد کنیم، نمی‌توان انکار کرد که علوم تأثیر زیادی بر آنچه اکنون فلسفه تلقی می‌شود گذاشته است و باید تأثیر یادشده را آشکارا مطرح کرد. هدف این نیست که این مجلدات پیشینه‌ای صرف از عواملی ارائه کنند که بر اندیشه‌ورزی فلسفی تأثیر می‌گذارند؛ فلسفه رشته‌ای است با معیارهای خویش برای استدلال‌ورزی، و عرضه‌داشت نحوه‌ی پیشرفت این استدلال‌ها «غذغذی عمده‌ی این تاریخ است».

شاید با بیان «آنچه اکنون فلسفه تلقی می‌شود» این برداشت را ایجاد کرده باشیم که گویی اکنون دیدگاه واحدی درباره‌ی این‌که فلسفه چیست وجود دارد. مسلماً چنین مقصودی نداریم؛ برعکس، در میان کسانی که خود را فیلسوف می‌نامند تفاوت‌های جدی در ماهیت موضوع‌شان وجود دارد. این تفاوت‌ها در حال حاضر در وجود دو مکتب عمده‌ی اندیشه که معمولاً به‌عنوان فلسفه‌ی «تحلیلی» و «قاره‌ای» توصیف می‌شوند بازتاب می‌یابد. ما به‌عنوان ویراستاران اصلی این تاریخ قصد نداریم در این مجادله جانب یک طرف را بگیریم. نگرش ما متکی بر رواداری است و امیدواریم این مجلدات به درک این‌که چگونه فیلسوفان به مواضع کنونی‌شان رسیده‌اند یاری برسانند.

و آخرین توضیح. فلسفه با واژگان تخصصی خود مدت‌های طولانی موضوعی بسیار فنی شمرده می‌شد. قصد ما این است که این تاریخ نه‌تنها برای متخصصان بلکه برای خوانندگان عام هم قابل استفاده باشد. برای نیل به این مقصود، کوشیدیم هر فصل به سبک قابل فهمی نوشته شود و چون وجود پاره‌ای موضوعات فنی اجتناب‌ناپذیر بود در هر مجلد واژه‌نامه‌ای را برای اصطلاحات فنی تنظیم کرده‌ایم. به این ترتیب، امیدواریم این مجلدات به درک گسترده‌تر موضوعی یاری رساند که بالاترین اهمیت را برای تمامی اندیشمندان در بردارد.

یادداشت‌هایی درباره‌ی نویسندگان

هوگ ج. بنسون، استاد فلسفه در دانشگاه اوکلاهما. نویسنده‌ی مقالاتی درباره‌ی سقراط، افلاطون، ارسطو و ویراستار مقالاتی درباره‌ی فلسفه‌ی سقراط (۱۹۹۲).

رابرت هاینمان، مدرس فلسفه در کالج لندن. نویسنده‌ی مقالاتی درباره‌ی افلاطون و ارسطو و ویراستار کتاب *ارسطو و رئالیسم اخلاقی* (۱۹۹۵).

ادوارد هوسی، مدرس در فلسفه‌ی باستان دانشگاه آکسفورد و عضو هیئت علمی آل سولز کالج. وی مؤلف کتاب *فلسفه‌ی پیشاسقراطی* (۱۹۷۲) و *فیزیک ارسطو سوم و چهارم* (۱۹۸۲) است.

ج. ب. کرفرد، استاد بازنشسته در رشته‌ی یونان در دانشگاه منچستر. مؤلف *جنبش سوفسطایی* (۱۹۸۱)، و ویراستار *سوفسطایی‌ها و میراث آن‌ها* (۱۹۸۱). وی ویراستار کتاب *خرد عملی* از ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۹ است. وی مؤلف مقالات متعددی درباره‌ی تاریخ فلسفه‌ی یونان است.

یان مولر، استاد فلسفه در دانشگاه شیکاگو و عضو هیئت علمی آکادمی بین‌المللی تاریخ علوم. وی مؤلف *فلسفه‌ی ریاضیات و ساختار استقرایی در عناصر اقلیدس* (۱۹۸۱) و ویراستار: *PERI TON MATHEMATON: مقالاتی درباره‌ی ریاضیات یونان و رشد بعدی آن* (۱۹۹۱) است.

کاترین آزیون، مدرس فلسفه در دانشگاه ولز، سوانسی. وی نویسنده‌ی *بازنگری در فلسفه‌ی یونان قدیم* (۱۹۸۷) و *اروس بی‌حجاب* (۱۹۹۴) است.

رابین اُزبرن، استاد تاریخ باستان در دانشگاه آکسفورد و عضو هیئت علمی کورپوس کریستی کالج. وی نویسنده‌ی *دموها: کشف آتیکای کلاسیک* (۱۹۸۵)، *دورنمای کلاسیک با تصاویر: شهر یونان باستان و حومه‌ی آن* (۱۹۸۷) و *یونان در حال بازسازی: از دوران تاریک تا جنگ ایران، ۲۰۰ - ۴۷۹ پیش از میلاد* (۱۹۹۶) است.

آ. و. پرایس، مدرس در فلسفه در کالج بیریک لندن. وی نویسنده‌ی کتاب *عشق و دوستی از نظر افلاطون و ارسطو* (۱۹۸۹) و *جدال ذهنی* (۱۹۹۵) است. کریستوفر روه، استاد زبان یونانی در دانشگاه دورهام. وی نویسنده‌ی کتاب *اخلاق اوبیدموس و نیکوماخوس: مطالعه‌ای در پیشرفت اندیشه‌ی ارسطو* (۱۹۷۱) و تفسیرهایی درباره‌ی *فایدروس افلاطون* (۱۹۸۶ با ترجمه‌ی متن)، *فایدون* و *مرد سیاسی* (۱۹۹۵)، با ترجمه‌ی متن است. وی ویراستار کتاب *قرائت مرد سیاسی: صورت جلسات چهارمین سمپوزیوم افلاطونی* (۱۹۹۵) است. کریستوفر روه در حال حاضر یکی از ویراستاران (همکاری با م. شوفیلد) *تاریخ اندیشه‌ی سیاسی باستان کمبریج* است.

مالکوم شوفیلد، مدرس در فلسفه‌ی باستان در دانشگاه کمبریج و عضو هیئت علمی کالج سن جان. مطالب زیادی درباره‌ی فلسفه‌ی باستان منتشر کرده است، در حوزه‌ی فلسفه‌ی پیشاسقراطی مؤلف *مقاله‌ای درباره‌ی اتاکساگوراس* (۱۹۸۰) و یکی از ویراستاران (همراه با ج. س. کیرک و ج. ی. راون) کتاب *فیلسوفان پیشاسقراطی* (ویراست دوم ۱۹۸۳) است. جدیدترین کتاب وی *اندیشه‌ی رواقی شهر* (۱۹۹۱) است. همراه با آ. لاکس ویراستار کتاب *عدالت و خیرخواهی: مطالعاتی در فلسفه‌ی اجتماعی و سیاسی هلنیستی* (صورت جلسات ششمین سمپوزیوم درباره‌ی مطالعات هلنیستی، ۱۹۹۵) است.

س. و. تاپلور، مدرس فلسفه در دانشگاه آکسفورد و عضو هیئت علمی کورپوس کریستی کالج. مؤلف کتاب *افلاطون، پروتاگوراس* (مجموعه‌ی فشرده‌ی افلاطون ۱۹۷۶)، ویراست تجدیدنظرشده (۱۹۹۱)، *کلاسیک‌های جهان* (۱۹۹۱)،

یکی از ویراستاران (همراه با ج. س. ب. گوسلینگ) کتاب *نظر یونانی‌ها درباره‌ی لذت* (۱۹۸۲) و همراه ج. دانسی و ج. م. ی. موارسیک ویراستار کارگزاری *انسان: مقالات فلسفی به افتخار ج. و. اورسون* (۱۹۸۸) است. در حال حاضر ویراستار مطالعاتی در فلسفه‌ی باستان آکسفورد است.

م. ر. رایت، استاد تاریخ یونان و روم باستان در دانشگاه ولز، لامپتر است. کتاب‌های وی شامل *امپدوکلس: قطعات موجود* (۱۹۸۱)، ویراست تجدیدنظرشده ۱۹۹۵، *سیر، درباره‌ی خیر و شر رواقی* (۱۹۹۱) و *کیهان‌شناسی در عهد باستان* (۱۹۹۵) است.